

Svaki broj donosi nekoliko opisa plesova raznih zemalja, koji na žalost nisu prikazani Labanovom kinetografijom.

Viltis korisno služi svojoj svrsi, ali bi redakcija morala pažljivije odabirati priloge koji imaju kakve-takve naučne pretenzije.

Ivan Ivančan

GRAMOFONSKE PLOČE

MUZIKA I TRADICIJA. Pesme i igre naroda Jugoslavije. Izbor snimaka i tekst DRAGOSLAV DEVIĆ. Radio-televizija Beograd, Produkcija gramofonskih ploča. LPV 190, Vol. 1.

Ploča sadrži 19 snimaka vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike naroda Jugoslavije. Od toga su 3 snimke s područja Srbije, 5 snimaka iz Bosne i Hercegovine, 3 iz Hrvatske, 2 iz Crne Gore, 3 iz Makedonije i 3 snimka s područja Kosova i Metohije. Muzička tradicija naroda Slovenije nije ovaj put zastupljena ni sa jednim primjerom. Budući da autor ploče u svom popratnom komentaru govori o najbitnijim osobinama i oblicima muzičke tradicije naroda Jugoslavije, smatram da su se među tim snimcima morali naći i primjeri muzičkog folklora te republike, ili je pak u komentaru trebalo obrazložiti zbog čega su spomenuti primjeri izostali.

Na ploči su snimci uglavnom poredani prema republičkoj pripadnosti, no ja ću ih u ovom prikazu erupirati u slijedeće tri cjeline: a. primjeri vokalne muzike; b. primjeri vokalno-instrumentalne muzike; c. primjeri instrumentalne muzike.

Primjeri vokalne muzike:

»Oj devojko, julo bulo, brigo materina« (pjesma s prela), »Jetrve se na dvor sabiraju« (žetelačka pjesma na »dugački glas«) (obje pjesme su iz Svrlijiga, istočna Srbija); »Oj sinjsko kolo i sinjske divojke« i »Aj ne vij vuče, ne guči gavrane« primjeri su »ojkanja« iz Glavica u okolini Sinja (Hrvatska); »Oj jesenjske duge noći« — »sedeljačka« pjesma na »kratki glas«, »Oj nemoj, lolo, nemoj, moj nevene« — pjesma uz poljske radove — kopačka, na »dugački glas«, »Kad je bila dvad'seta godina« — epsko-lirska pjesma iz NOB-e, »Mala moja, moj cvijete rosni« — momačka ljubavna pjesma na »kratki glas« (svi primjeri su iz Husina kraj Tuzle, zapadna Bosna).

Primjeri vokalno-instrumentalne muzike:

»Il' je vedro, il' oblačno, il' je tamna noć« — ševdalinka, uz saz (Sarajevo, Bosna); »Dim se vije na vrh Čakora« — uz gusle, epska pjesma, fragment, (Rugovo, Kosovo); »Iskarala popadika prase da si pase« — uz čemane (Rugince, Makedonija), »Slezi Maro« — uz pratnju kavala, gajdi, tambura, tapana — svatovska pjesma (Makedonija); »Grujičića Mara« — uz gusle, epska pjesma (Titograd, Crna Gora).

Primjeri instrumentalne muzike:

svrljiški sitan »Čačak« — gajde, tupan; malisorska pjesma — pastirska pjesma izvedena na listu (Rugovo, Kosovo); igre iz Rugova — kaval, list, ćetelija, šarkija; slavonska »Poskočica« — duđe (Budakovac, Hrvatska); »Teškoto« — tapan, zurle (zapadna makedonska oblast), pastirska improvizacija — diple (Danilovgrad, Crna Gora).

U kratkom komentaru (objavljenom na pet jezika) autor govori o nekim osnovnim obilježjima tradicionalne muzike naših naroda. Pored velikog broja tačnih podataka ima takvih s kojima se ne bih mogla složiti. U prvom redu, ne bih se mogla prihvatiti formulacija da jednu od bitnih osobina naše narodne muzičke tradicije predstavljaju »disonantna sazvučja kao harmonijski intervali u kadencama (sekunda) . . .« kada znamo da se sazvučje dvaju glasova u intervalu sekunde, u polifonim oblicima II kategorije, čiji su primjeri dati na ploči, tretira u narodu suprotno, tj. kao konsonanca. Stoga smatram da je u formulaciji trebalo ukazati upravo na ovu tako karakterističnu osobinu koju nalazimo u polifonim oblicima navedene kategorije u nas. Ne mislim reći da autoru ova osobina našeg muzičkog folkloru nije poznata, ali smatram da bi trebalo prestati s tumačenjima nekih pojava u našoj tradicionalnoj muzici na način suprotan mišljenju i osjećaju naroda čiju tradiciju ispituje.

Da se epske pjesme mogu pjevati »samo izuzetno bez instrumentalne pratnje«, također nije tačan podatak. Šta bi onda označavao narodni naziv »kao iz knjige« ili »iz libra« ako ne upravo pjevanje dugačkih pjesama, narativnoga karaktera, bez pratnje instrumenata, pjevanje koje je još i danas rašireno, sačuvano i omiljelo u narodu.

Izdavač je ploču namijenio u prvom redu muzikolozima, etnolozima i ustanovama koje se u većoj ili manjoj mjeri bave sakupljanjem i proučavanjem muzičkog folkloru ili su pak svoju djelatnost usmjerile njegovoj primjeni i popularizaciji. Snimci su izvorni i veoma zanimljivi, a njihova kvaliteta tehnički na visokom nivou.

Dunja Rihtman

PJESMA I SVIRKA SA OTOKA KRKA. Stručni savjetnik i izbor materijala prof. IVE JELENOVIĆ. Tekst komentara PERO GOTOVAC. Jugoton, Zagreb, EPY 3340.

Gramofonska ploča »Pjesma i svirka sa otoka Krka« sadrži 5 primjera instrumentalne svirke na maloj i veloj sopeli i 3 primjera vokalne polifone muzičke tradicije s otoka Krka. Spomenuti instrumenti izvode svatovsku svirku »Mantinjada« (»pozivna melodija, po karakteru svečana, improvizatorskog tipa«) i »Nakorak« (»melodija življeg ritma koja služi za pokret svatova«), te svirku za plesove »Nasapani-Tanac« (»na placi«), »Veras — Tanac« (»va kući«), »Mazurku« i »Polku«. Pjesme »Zrasla je mala dumbrava«, »Spomeni se Jele«